

PRZYSTĄPIENIE UKRAINY DO UNII EUROPEJSKIEJ – SZANSE I ZAGROŻENIA NA PRZYKŁADZIE POLSKI

Wprowadzenie. Wobec trwającej na Ukrainie wojny i dokonanych przez agresora zniszczeń, przystąpienie Ukrainy do Unii Europejskiej na prawach pełnego członkostwa wydaje się procesem stosunkowo odległym. Zasadnicze znaczenie ma tu zakończenie konfliktu i to na warunkach korzystnych dla Ukrainy, osiągnięcie stabilizacji, która to umożliwi integrację z UE. Jednak, w zaistniałej sytuacji przyznanie Ukrainie statusu kraju kandydującego do UE, co nastąpiło dnia 23.06.2022r., jest ogromnym sukcesem. Sukces ten powinien być w sposób maksymalny wykorzystany. Na obecnym etapie Ukraina winna dążyć do daleko idącego zaawansowania procesu zbliżenia z UE. Przed rozpoczęciem oficjalnego procesu negocjacyjnego, w najbliższych latach istotne znaczenie będzie miało uzyskanie przez Ukrainę wsparcia finansowego, coś na kształt planu Marshalla, celem odbudowy Ukrainy i zapewnienia jej rozwoju społeczno – gospodarczego. Nadto istotną kwestią jest dokonanie reform politycznych, społecznych, modernizacja gospodarki, rozbudowa infrastruktury w zakresie połączeń z państwami europejskimi.

Pomimo faktu, iż pełne członkostwo Ukrainy w UE wydaje się być perspektywą długotrwałą, warto już teraz rozważać kwestie związane z szansami (korzyści dla Ukrainy) oraz zagrożeniami (negatywne skutki), które łączyć się będą z przystąpieniem do UE. W Polsce przed akcesją toczyła się szeroka dyskusja w podanym zakresie [1, 265–267]. Po wstąpieniu Polski do UE, wielokrotnie dokonywano bilansu strat i zysków w ujęciu politycznym, ekonomicznym, społecznym. W znakomitej większości przypadków bilans przystąpienia Polski do UE wypadł pozytywnie. Społeczeństwo polskie w znakomitej większości tj 90%, opowiada się za przynależnością Polski do UE, a tylko 5% społeczności, to przeciwnicy UE. Patrzenie na proces akcesji z długoterminowej perspektywy, zwłaszcza w ujęciu porównawczym, w odniesieniu do Polski i innych państw, które przyєднаły się do Unii Europejskiej, winien pozwolić władzom Ukrainy i społeczeństwu uniknąć błędów i zagrożeń, związanych z przystąpieniem do UE.

Cel artykułu. Temat szans i zagrożeń jest tematem samym w sobie niemożliwym do omówienia w niniejszym opracowaniu. Dlatego raczej sygnalizuję problemy, również na podstawie osobistych doświadczeń, niż je rozwiązuję. Zagadnienie to wymaga szeroko zakrojonych badań z zakresu ekonomii, prawa, demografii, socjologii i nauk politycznych. Jednak, już na obecnym etapie warto ten problem podjąć.

Główne wyniki badania. W roku 1989 nastąpiło w Polsce ostateczne obalenie komunizmu i rozpoczął się okres transformacji ustrojowej. W czasie poprzedzającym, społeczeństwo polskie wielokrotnie występowało przeciw reżimowi komunistycznemu, Radom 1956 r. – protesty robotników, Warszawa 1968r. – protesty studentów, Gdynia 1970 r. – protesty robotników, Gdańsk 1980 r. – protesty robotników oraz całego polskiego społeczeństwa. Jednak tylko to ostatnie wystąpienie po prawie 10 – cio letniej walce skończyło się sukcesem. Sukces ten spowodował upadek systemów komunistycznych, nie tylko w Polsce, ale we wszystkich państwach Europy środkowo-wschodniej. Poczynając od roku 1980, protesty przeciwko reżimowi komunistycznemu, w Polsce, przybrały ogólnopolską skalę. Polska stała się areną masowych strajków i demonstracji. Dochodziło do starć z milicją i były ofiary śmiertelne wśród ludności cywilnej. Powstał związek zawodowy „Solidarność”, zrzeszający około 10 000 000 członków, która to organizacja, po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce, została zdelegalizowana. Okres 1980 – 1989 to okres trudnej sytuacji ekonomiczno – gospodarczej państwa z istotnymi skutkami dla społeczeństwa. Społeczeństwu doskwierały permanentne braki towarowe na rynku, w tym w zakresie podstawowych

produktów żywnościowych. W Polsce został wprowadzony system reglamentacji kartkowej na bardzo wiele produktów, które wykazywały się bardzo niską jakością. Był to okres wielkich trudności i wyrzeczeń dla całego polskiego społeczeństwa. Jednak na szczęście Polska nie była w stanie wojny z agresorem zewnętrznym.

Po roku 1989 rozpoczął się proces zmiany systemu politycznego, społecznego i gospodarczego. W roku 1989 częściowo zmieniono polską konstytucję, a w roku 1997 przyjęto nową konstytucję, która została dostosowana w zakresie akcesji Polski do UE. Nowa polska konstytucja w art. 91 ust. 3, przewiduje wydawania przez organizację międzynarodową (której Polska jest członkiem) aktów prawnych, które będą mogły być stosowane w krajowym porządku prawnym. Z treści art. 90 ust. 1 wynika zasada nadrzędności umów międzynarodowych zaliczanych do prawa powszechnie obowiązującego nad prawem wewnętrznym państwa. W zakresie systemu gospodarczego zliberalizowano politykę gospodarczą i rozpoczął się proces budowy gospodarki rynkowej. Ten proces tworzenia gospodarki rynkowej z początku charakteryzował się daleko idącą spontanicznością. W Polsce następowały też procesy reprivatyzacji (zwrot własności prywatnej uprzednio przyjętej przez państwo) oraz procesy komercjalizacji (przekształcenie przedsiębiorstw państwowych w spółki prawa handlowego) i prywatyzacji (sprzedaż majątku państwowego podmiotom prywatnym). Proces ten doprowadził, w pewnej perspektywie czasowej, do niemal całkowitego zlikwidowania przedsiębiorstwa państwowego. Jednak na skutek komercjalizacji pojawiły się tak zwane spółki skarbu państwa, które istnieją do chwili obecnej. Poprzez te spółki, państwo zachowało kontrolę nad pewnymi strategicznymi dziedzinami w gospodarce jak: energetyka, wydobywanie surowców, częściowo bankowość. W polskiej gospodarce pojawiły się nowe zagraniczne podmioty gospodarcze. Początkowo był to przede wszystkim polonijny kapitał zagraniczny. Spółki prawa handlowego zaczęły powstawać masowo i dominować jako formy prawne w polskiej gospodarce. Nastąpił też, na dużą skalę, proces powstawania nowych podmiotów gospodarczych, w postaci spółek prawa handlowego jak również coraz więcej osób fizycznych zaczęło prowadzić działalność gospodarczą, w tym w formie spółek cywilnych, na podstawie wpisów do ewidencji działalności gospodarczej.

Po negatywnych doświadczeniach związanych z okresem komunizmu, władze polskie, przy daleko idącym poparciu społeczeństwa, już w roku 1989 podjęły działania związane z przystąpieniem Polski do organizacji euro-atlantycznych, tj. NATO i Wspólnot Europejskich. Przystąpienie do NATO okazało się procesem mniej skomplikowanym niż przystąpienie Polski do Wspólnot Europejskich. Proces ten trwał od roku 1991, kiedy to zostały rozwiązane struktury wojskowe Układu Warszawskiego do marca 1999 r., kiedy to uroczyście podniesiono flagi narodowe nowych 3 państw członkowskich: Polski, Czech i Węgier. Tak więc proces ten trwał 8 lat. W Polsce przystąpienie do ww. organizacji miało istotne znaczenie z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa, jak również rozwoju społeczno-gospodarczego.

We wrześniu 1989 r. podpisano ze wspólnotami umowę w zakresie handlu i współpracy (Ukraina w chwili obecnej ma również taką umowę podpisaną). W grudniu 1991 r. podpisano umowę o stowarzyszeniu Polski ze wspólnotami europejskimi (Ukraina ma również taką umowę podpisaną). W kwietniu 1994 r. Polska złożyła wniosek do Rady UE o członkostwo w Unii Europejskiej (Ukraina również złożyła taki wniosek). W sierpniu 1996 r. powołano bardzo istotny organ, tj. Komitet Integracji Europejskiej (główny organ RP do spraw integracji). W marcu 1998 r. rozpoczęto negocjacje w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. W grudniu 2002 r. zakończono proces negocjacji. W kwietniu 2003 r. w Atenach podpisano traktat akcesyjny. W czerwcu 2003 r. odbyło się w Polsce ogólnonarodowe referendum, w którym za przystąpieniem do UE opowiedziało się 77% uprawnionych. W dniu 01.05.2004 r. nastąpiło oficjalne przyjęcie Polski do Unii Europejskiej.

Podjęcie działań związanych z przystąpieniem Polski do UE, rozpoczęło się w 1989 r. i trwało permanentnie do podpisania aktu przystąpienia Polski do Unii w 2004 r. Proces negocjacyjny był bardzo trudny i skomplikowany. W podanym procesie istotne znaczenie miały tak zwane okresy przejściowe, które zagwarantowała sobie Polska, jak również Unia i poszczególne państwa członkowskie. Tak np. Polska zagwarantowała sobie okres przejściowy w zakresie nabywania tak zwanych drugich nieruchomości oraz gruntów rolnych, przez podmioty z UE. Natomiast państwa członkowskie, jak np. Niemcy i Austria zagwarantowały sobie okres przejściowy w zakresie legalnego wykonywania pracy przez obywateli polskich, w ramach regulacji unijnych. Nadto Unia wynegocjowała okres przejściowy w zakresie dopłat bezpośrednich dla polskich rolników (dopłaty te następowały w kwotach niższych, niż

uzyskiwali to rolnicy z państw unijnych). Należy zdawać sobie sprawę, iż w procesie negocjacyjnym brali udział „twardzi negocjatorzy”, a podejmowane decyzje w wielu przypadkach opierały się przede wszystkim na rachunku ekonomicznym, przy uwzględnieniu sytuacji społeczno – gospodarczej państwa przystępującego. Wobec powyższego należy stwierdzić, iż przy bardzo intensywnych pracach proces akcesyjny Polski do Unii trwał 15 lat. Razem z Polską przyjęto 9 nowych państw, w szczególności państwa Europy środkowo – wschodniej. Może się wydawać, że proces akcesji trwał długo. Jednak Polska i inne państwa skorzystały z wyjątkowej sytuacji jaka wytworzyła się w Europie: słabość Rosji (do której przyczyniła się w pewnym stopniu Pierestrojka), obalenie komunizmu w państwach europy środkowo – wschodniej, zjednoczenie Niemiec, ogólna euforia związana z zmianami systemowymi. Polska miała też dodatkowy bonus jako lider walki z systemem komunistycznym. Niewątpliwie takim dodatkowym bonusem, dla Ukrainy, będzie heroiczna walka narodu ukraińskiego z agresorem rosyjskim. Pomijając powyższe kwestie, również „stara Europa” zainteresowana była przystąpieniem nowych państw do Unii, ze względów ekonomicznych – gospodarczych, tj. poszerzenie wspólnego rynku europejskiego oraz pozyskanie nowych rynków zbytu.

Droga Ukrainy do Unii Europejskiej, na obecny moment, wydaje się znacznie trudniejsza. Nie ulega wątpliwości, iż z punktu widzenia politycznego, istotne znaczenie ma trwająca wojna. Bardziej realnym wydaje się przystąpienie Ukrainy do Unii, po zakończeniu wojny, niż przystąpienie Ukrainy do NATO, gdyż oznaczałoby to stan wojny z Rosją. Pomimo zawarcia przez Ukrainę umowy o wolnym handlu i umowy stowarzyszeniowej oraz uzyskania statusu oficjalnego kandydata do pełnego członkostwa w UE, przed Ukrainą stoi cały szereg wyzwań. Z jednej strony proces przystąpienia do Unii warunkowany będzie takim czy innym zakończeniem wojny z Rosją, z drugiej strony proces ten wymagać będzie woli politycznej i determinacji władzy oraz całego społeczeństwa na rzecz przeprowadzenia procesu akcesyjnego. Należy zauważyć, iż w trakcie wojny następuje konsolidacja społeczeństwa wokół władzy. Natomiast zakończenie wojny może powodować spory polityczne, podziały społeczne, a tym samym opóźniać proces przystąpienia Ukrainy do Unii.

Podstawowym warunkiem przystąpienia państwa do Unii, jest spełnienie, tak zwanych standardów Kopenhaskich. Państwo składające wniosek o akcesję winno być państwem demokratycznym (przy czym demokracja, to nie tylko wolne równe, powszechne, tajne wybory), ale również wprowadzenie całego szeregu instytucji demokratycznych. Państwo winno zapewnić i przestrzegać zasad ochrony praw człowieka i zapewniać wolności z tym związane. Państwo to winno zapewniać standardy państwa prawa, które obejmują takie zasady jak: zasadę praworządności, zasadę niezależności sądownictwa, niezawisłości sądów i wiele innych zasad [2, 297–301].

Warunkiem przystąpienia państwa członkowskiego jest również przyjęcie przed przystąpieniem przez państwo kandydata *acquis communautaire*, czyli dorobku prawnego Unii Europejskiej. Szacuje się, iż Ukraina winna przyjąć 90% tego dorobku. Oczywiście jest, iż warunku tego nie da się spełnić w sposób jednorazowy, a wymaga on permanentnej, żmudnej pracy. Po pierwsze należy dokonać przeglądu w znacznej części prawodawstwa Ukrainy. Po drugie dokonać porównania tego prawodawstwa z dorobkiem prawnym Unii. Po trzecie należy dostosować prawodawstwo ukraińskie do prawa unijnego, w postaci zmiany prawodawstwa ukraińskiego względnie wprowadzenia nowych regulacji prawnych. Rezultatem tego procesu winna być unifikacja prawa Ukrainy z prawem unijnym, tj. ujedoloniczenie dwóch porządków prawnych, jak również harmonizacja prawa Ukrainy z prawem unijnym, tj. istotne upodobnienie prawa ukraińskiego do prawa unijnego. Przyjęcie dorobku unijnego oznacza nie tylko dostosowanie i zmianę prawa. Istotną kwestią będzie tu wprowadzenie nowych instytucji lub zmiana istniejących (dotyczy to sądów i innych organów władzy publicznej), które winny zapewnić właściwe stosowanie, przestrzeganie, realizację prawa unijnego. Niewątpliwie będzie to proces pracochłonny i kosztowny.

Dorobek prawny Unii Europejskiej obejmuje tak zwane prawo pierwotne (tworzone przez państwa członkowskie traktaty założycielskie oraz ich modyfikacje, protokoły dodatkowe) i prawo wtórne (tworzone przez instytucje unijne do którego zalicza się rozporządzenia – dyrektywy, decyzje, zalecenia, opinie oraz orzecznictwo TSUE) [3, 88–106]. Należy mieć na względzie, iż prawo Unijne znacznie różni się od prawa krajowego [4, 206–207]. Różnice te dotyczą przede wszystkim: 1. Tworzenia tego prawa. Prawo unijne powstaje przede wszystkim w drodze wzajemnych negocjacji, porozumień pomiędzy państwami członkowskimi. Charakterystyczną cechą prawa jest to, że jest to prawo kompromisu i wzajemnych ustępstw. 2. Treści tego prawa, znacząca część prawa unijnego dotyczy kwestii ekonomicznych i

gospodarczych i wymaga daleko idącej wiedzy specjalistycznej (prawo UE powstało jako prawo integracji gospodarczej). 3. Formy tego prawa, występujące tu regulacje odbiegają od prawa krajowego. O ile prawo pierwotne wykazuje podobieństwa do prawa międzynarodowego publicznego, to prawo wtórne jest trudno porównywalne z prawem krajowym. Jeżeli weźmiemy pod uwagę takie akty jak dyrektywy, opinie i zalecenia, to występuje tu istotna różnica, mogąca powodować cały szereg problemów. Prawo unijne wykazuje się, w zakresie formy językowej, stosowaniem preambuł, ogólnymi sformułowaniami, a czasami daleko idąca drobiazgowością. 4. Wielojęzyżność tego prawa. Języki oficjalne tego prawa, to języki poszczególnych państw członkowskich (język angielski dubluje się w odniesieniu do np. Irlandii, Malty, język niemiecki Niemiec, Austrii). Niewątpliwie w procesie przystosowania prawa ukraińskiego do prawa unijnego istotną rolę będą odgrywały kwestie językowe. Należałoby postulować, aby tłumaczeń dokonywali prawnicy znający perfekcyjnie dany język. W przeciwnym razie w regulacjach prawnych prawa ukraińskiego, mogą pojawiać „dziwne twory językowe”, jak to miało miejsce w przypadku prawa polskiego.

Przystąpienie Ukrainy do Unii Europejskiej wiąże się z daleko idącymi wyzwaniem. Wydaje się, iż Ukraina, podobnie jak Polska, nie ma innej drogi. Agresja Rosji na Ukrainę zamknęła drogę do ewentualnej daleko idącej współpracy pomiędzy tymi dwoma państwami. Ukraina nie może pozostać sama i jedyną drogą, którą może podążać, to daleko idąca współpraca z UE i państwami tworzącymi tę Unię. W tym miejscu nasuwa się jedna myśl, Car Rosji Piotr I otworzył Rosję na Europę, co było między innymi źródłem siły Rosji. Natomiast Prezydent W. Putin zamyka Rosję przed Europą, co niewątpliwie będzie źródłem słabości Rosji. Ukraina nie ma wyboru, musi wyżej wymienione wyzwanie podjąć.

Niemniej należy mieć na względzie, iż członkostwo Ukrainy w Unii, w kontekście doświadczeń polskich i innych państw, wiąże się z wieloma szansami (pozytywne rezultaty). Jednak występować tu będą pewne zagrożenia, które należy przewidzieć i z którymi należy się liczyć. W dalszej części pracy postaram się, w sposób syntetyczny i przykładowy wskazać na szanse i zagrożenia związane z wstąpieniem Ukrainy do UE, w kontekście polskich doświadczeń.

Do szans związanych z wstąpieniem Ukrainy do UE zaliczyć należy:

1. Uzyskanie przez Ukrainę istotnych gwarancji bezpieczeństwa narodowego i zapewnienia integracji terytorialnej. Nawet gdyby Ukraina nie przystąpiła do NATO, to przystąpienie do Unii Europejskiej daje państwu istotne gwarancje bezpieczeństwa. Należy przypomnieć, iż jedną z przyczyn powstania wspólnot europejskich było zapewnienie pokoju w Europie i zapobieżenie kolejnym wojnom. Miało to nastąpić poprzez integrację ekonomiczno – gospodarczą. Integracja społeczno – gospodarcza miała spowodować taki stan rzeczy, by żadnemu z państw europejskich nie opłacało się prowadzić wojny. Jak wykazuje obecna sytuacja, zagrożeniem dla Ukrainy i Europy jest Rosja, ze swoją imperialną polityką. Jednak przystąpienie Ukrainy do Unii i związki ekonomiczne – gospodarcze z innymi państwami europejskimi, spowoduje takie powiązanie gospodarcze, iż agresja Rosji na Ukrainę w istotny sposób naruszać będzie interesy ekonomiczno – gospodarcze państw unijnych oraz Unii jako całości, co z pewnością spowoduje określoną postawę i reakcje państw europejskich.

2. Uzyskanie przez Ukrainę dostępu do unijnych środków. W ramach Unii funkcjonuje bardzo wiele funduszy [5], przy czym najważniejszy jest fundusz spójności, w ramach którego występuje kilka odrębnych funduszy. Należy podkreślić, iż do roku 2015 Polska była jednym z największych beneficjentów tego funduszu, co przełożyło się na rozwój gospodarczy, przede wszystkim na rozwój infrastruktury i wzrost zamożności społeczeństwa. Środki z tego funduszu przeznaczone były, między innymi, na unowocześnienie przemysłu, rozwój rolnictwa, badania naukowe. Istotną kwestią jest to, iż nie należy Unii traktować, jako „bankomatu”. Wielu członków polskiego społeczeństwa do tej pory, tak postrzega Unię. Cechą charakterystyczną subsydii unijnych jest to, że nie są one „dawane”, a trzeba je „pozyskiwać”, często w drodze konkursów, na podstawie opracowanych i przedstawionych projektów. W Polsce często przygotowaniem projektów i wniosków o fundusze unijne zajmują się wyspecjalizowane firmy. Przygotowanie projektu i pozyskanie środków to jedno, jednak w praktyce wiele problemów pojawia się na etapie realizacji projektu np. kwestia zamówień publicznych. W procesie realizacji projektów istnieje duże pole do nadużyć. Ważną rolę odgrywają tu mechanizmy kontrolne. Kontrole

przeprowadzane są przez władze Polski, jak również mogą być przeprowadzane przez Europejską Izbę Obrachunkową. Rezultatem negatywnej kontroli może być konieczność zwrotu środków, wraz z bardzo wysokimi odsetkami.

3. Uzyskanie dostępu do wspólnego rynku i związany z tym swobodny przepływ w ramach Unii towarów, usług, kapitału, siły roboczej. Wydaje się, że jest to bardzo istotna korzyść, związana z przystąpieniem do Unii Europejskiej, z którą jednak w początkowym okresie dla członka Unii, zwłaszcza startującego z niższego poziomu gospodarczego, niesie szereg zagrożeń. Nie ulega wątpliwości, iż w początkowym okresie przystąpienia do UE, Ukraina będzie przede wszystkim importerm towarów i usług, a w mniejszym zakresie eksporterem, chociaż nie można wykluczyć, iż produkty rolne i hodowlane będą odgrywały istotną rolę w eksporcie Ukrainy. Jednak w zakresie rolnictwa i eksportu produktów rolnych i hodowlanych do państw europejskich, powstawać będą istotne spory, które na etapie negocjacji trzeba będzie rozwiązać.

4. Możliwość swobodnego podróżowania po Europie i legalnego podejmowania pracy bez ograniczeń, na warunkach takich samych, jakie posiadają obywatele danego państwa.

5. Rozwój nauki, fundusze na badania, pozyskiwanie tzw. grantów, wymiana naukowa, programy wymian dla studentów. Inwestycje w badania naukowe i innowacje, to przyszłość Europy [6, 53–70]. Pozwalają one przede wszystkim konkurować produktom europejskim na rynku światowym. W Ramach Unii Europejskiej istnieje bardzo wiele wieloletnich programów naukowych w zakresie badań naukowych i innowacji. Polskie ośrodki naukowe, w szerokim zakresie korzystają z programów unijnych, pozyskując tak zwane granty. Granty pozyskiwane są przez pojedynczych naukowców, jak również całe grupy. Uzyskanie Grantu pozwala na prowadzenie badań w szerokim zakresie, ze środków Unijnych pozyskanych w ramach grantu – zakup sprzętu, komputery, programy, wyjazdy naukowe celem badań, zakup książek, materiałów, organizowanie konferencji i spotkań. Istotne znaczenie w zakresie wymiany naukowej ma dokonywana na szeroka skalę, w ramach Unii Europejskiej, wymiana studentów na podstawie programu Unijnego obecnie – Erasmus +. Z programu tego, w Polsce, skorzystało do tej pory, dziesiątki tysięcy studentów, którzy przywozili do Polski nową wiedzę i doświadczenie.

Do zagrożeń związanych z przystąpieniem Ukrainy do Unii Europejskiej zaliczyć należy:

1. Częściowa utrata suwerenności przez Ukrainę [7]. W Polsce jest to często podnoszony zarzut przez przeciwników Unii Europejskiej. Jednak należy zauważyć, iż istota UE polega na tym, że poszczególne państwa członkowskie zrzekły się części swojej suwerenności na rzecz organizacji ponadnarodowej, jaką jest Unia Europejska. Państwa uczyniły to dobrowolnie. Konsekwencją zrzeczenia się części suwerenności są gwarancje bezpieczeństwa międzynarodowego dla państwa. Nadto, istotne znaczenie ma rozwój społeczno-gospodarczy związany z przystąpieniem do Unii, podniesienie poziomu cywilizacyjnego danej społeczności i związany z tym dobrobyt. Należy podnieść, iż ograniczenie suwerenności polega na tym, iż władze państwa członkowskiego nie mogą w sposób dowolny i arbitralny podejmować decyzji we wszystkich sferach życia społecznego. Przystąpienie do Unii powoduje tu daleko idące ograniczenia, albowiem obowiązują standardy unijne zawarte przede wszystkim w prawie pierwotnym. W wielu przypadkach konsekwencje ograniczeń mogą być korzystne dla obywateli państwa członkowskiego i pozytywnie przez nich oceniane.

2. Konsekwencją przystąpienia do UE będzie objęcie Ukrainy wspólnym rynkiem, bez barier celnych [8, 161]. Zastosowanie będą miały swobody unijne tj. przepływ kapitału, towarów, usług i pracowników. Nie ulega wątpliwości, iż w pierwszym okresie to państwa unijne korzystać będą z tych swobód, z wyjątkiem swobody przepływu pracowników. Spowoduje to z jednej strony korzyści w postaci napływu kapitału, nowych technologii, know-how, unowocześnienia gospodarki i rolnictwa, ogólny postęp. Z drugiej strony, nastąpi swoisty „szok” tj. upadek rodzimego „biznesu”, w tym przedsiębiorstw państwowych oraz wielu ukraińskich firm. W konsekwencji powodować to będzie bezrobocie oraz niezadowolenie znacznych grup społecznych. Nie wszyscy zdołają się odnaleźć w nowej rzeczywistości społeczno – gospodarczej.

3. Niewątpliwie istotnym zagrożeniem dla Ukrainy po wstąpieniu do Unii będzie emigracja zarobkowa znacznej części młodych członków społeczeństwa, w tym specjalistów, naukowców, lekarzy, inżynierów, wykwalifikowanych robotników, do państw Unii. Zjawisko to już w chwili obecnej występuje na Ukrainie, przy czym w znacznie mierze ma związek z wojną. W Polsce, po przystąpieniu do Unii, szacuje się, iż łącznie z Polski wyjechało około 2 000 000 Polaków [9, 49–61]. Emigracja Polaków miała związek z możliwością legalnego podjęcia pracy i wiązała się z przyczynami zarobkowymi oraz poszukiwaniem nowych perspektyw życiowych. Wobec zastosowania przez Niemcy okresu przejściowego, dotyczącego podejmowania pracy przez obywateli polskich, głównym kierunkiem emigracji zarobkowej stała się Wielka Brytania i Irlandia. Znaczna część polskich obywateli nie powróciła do kraju. Opisywane zjawisko z całą pewnością wystąpi na Ukrainie, zwłaszcza iż po wojnie, szczególnie wschodnia Ukraina będzie bardzo zniszczona. Polska do chwili obecnej odczuwa skutki emigracji młodych ludzi. Zjawisko to częściowo zostało zniwelowane poprzez napływ emigrantów zarobkowych z Ukrainy przed rozpoczęciem wojny.

5. Kolejne zjawisko zagrażające Ukrainie to zmiana postaw i zachowań mogąca powodować utratę tożsamości narodowej [10]. Jest to również częsty argument podnoszony w Polsce przez przeciwników Unii Europejskiej. Niewątpliwie przystąpienie do Unii, otwarcie się na „starą Europę”, procesy emigracyjne będą miały wpływ na zmiany świadomościowe, mentalnościowe i zachowania społeczne. W Polsce procesy te daje się zauważyć szczególnie w dużych miastach. Jednak opiswane zmiany mogą mieć charakter pozytywny, jak i negatywny. Do zmian pozytywnych obserwowanych w Polsce zaliczyć należy: większą otwartość społeczną, tolerancję w stosunku do obcych, czy osób o innej orientacji seksualnej, pozytywny stosunek do wykonywanej pracy (praca daje możliwość kredytu, a kredyt umożliwia konsumpcję), dbanie o ochronę środowiska (segregacja śmieci). Wystąpią tu również zmiany, które oceniać można negatywnie w postaci „westernizacji” życia społecznego, np.: spożywanie posiłków typu fast – food: KFC, McDonald, niepokojący wzrost spożycia narkotyków. Nie mniej należy stwierdzić, iż w żaden sposób nie można mówić o zagrożeniu tożsamości narodowej Polaków, która w społeczeństwie polskim jest bardzo silna. Naród ukraiński również wykazał się dużym poczuciem tożsamości narodowej, pomimo wieków życia w Imperium Rosyjskim, a następnie w ZSRR.

Wnioski. Konkludując, należy stwierdzić, iż wybrana przez Ukrainę droga przystąpienia do Unii Europejskiej jest jak najbardziej właściwa i zasługuje na aprobatę. Niewątpliwie naród ukraiński, obecnie liczący tylko około 32 000 000 ludzi, z ogromnym terytorium powinien znaleźć swoje miejsce w Europie, do której geograficznie przynależy, a pod względem kulturowym jest bardzo zbliżony. Integracja europejska pomimo wielu problemów z tym związanych, winna zapewnić Ukrainie pokój, postęp, dobrobyt i korzystanie z wszystkich dobrodziejstw związanych z przynależnością do UE, z których korzystają Polacy, którzy czasami nie doceniają tego, co udało się wypracować w ramach Unii Europejskiej.

Bibliografia

1. Zbigniew M. Doliwa – Klepacki, Integracja Europejska po zakończeniu negocjacji Polski z UE, Białystok 2003 r., str. 265–267.
2. J. Niesiołowski, Wielka Encyklopedia Prawa, T. 7, Teoria i Filozofia Prawa, hasło Państwo Prawa, str. 297–301, Warszawa 2016 r.
3. J. Justyński, Instytucje i porządek prawny Unii Europejskiej, Toruń 2003, str. 88–106.
4. J. Niesiołowski, A. Mikołajczyk, Zagadnień wykładni prawa europejskiego, Zakamycze 2005 r., str. 206–207.
5. Na temat rodzajów funduszy Unijnych, Barbara Sorychta-Wojczyk, Anna Musioł-Urbańczyk, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjug--kx-X-AhWKllsKHdt4CQYQFnoECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Frepozytorium.uwb.edu.pl%2Fjspui%2Fbitstream%2F11320%2F3740%2F1%2F07_Magdalena%2520WOJARSKA.pdf&usg=AOvVaw39oclxve53uVUuTVImTRIV
6. Na temat roli funduszy unijnych na badania naukowe i innowacyjne, Andrzej Jaki, Tomasz Rojek Rola funduszy europejskich w kreowaniu rozwoju i innowacyjności regionów w Polsce Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 52/2, 53–70, 2018 r.
7. Zagadnienie suwerenności państw związane z przynależnością państwa w UE, omawia w swoim artykule Stanisław Konopacki, https://journalse.com/pliki/pw/3-2008_Konopacki.pdf
8. Matthias Herdegen, Prawo europejskie Warszawa 2004 r., str. 161 i następne

9. A. Bobrowska, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych Kwartalnik 2/2013, str. 49–61.
10. Porównaj na temat tożsamości narodowej J. Mizgalski, Studia politologiczne vol. 17, 2010 r.

Niesiołowski J. Przystąpienie Ukrainy do Unii Europejskiej – szanse i zagrożenia na przykładzie Polski

Artykuł opisuje etapy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, ukazuje specyfikę procesów negocjacyjnych. Badając sytuację polityczną i społeczno-gospodarczą Polski oraz potrzeby i uwarunkowania wspólnot europejskich, które przyczyniły się do członkostwa Polski w Unii Europejskiej, autor nieustannie dokonuje porównań z Ukrainą. W szczególności podkreślono, że wspólnoty europejskie, podejmując decyzje w sprawie Polski, brały pod uwagę jej rolę lidera w walce z systemem komunistycznym, a w odniesieniu do Ukrainy – heroiczną walkę narodu ukraińskiego z rosyjskim agresorem. Autor wskazuje na szanse i zagrożenia związane z przystąpieniem Ukrainy do Unii Europejskiej w kontekście polskich doświadczeń.

Słowa kluczowe: integracja europejska, *acquis communautaire*, suwerenność państwa, swobody unijne, emigracja zarobkowa, tożsamość narodowa, bezpieczeństwo narodowe, rozwój nauki.

Niesiołowski J. Accession of Ukraine to the European Union - opportunities and threats on the example of Poland

The article describes the stages of Poland's accession to the European Union and shows the specificity of the negotiation processes. While examining the political and socio-economic situation of Poland as well as the needs and conditions of European communities that contributed to Poland's membership in the European Union, the author constantly makes comparisons with Ukraine. In particular, it was emphasized that the European communities, when making decisions regarding Poland, took into account its role as a leader in the fight against the communist system, and in relation to Ukraine - the heroic struggle of the Ukrainian nation against the Russian aggressor. The author indicates the opportunities and threats related to Ukraine's accession to the European Union in the context of Polish experiences.

Key words: European integration, *acquis communautaire*, state sovereignty, EU freedoms, economic emigration, national identity, national security, development of science.

DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-34-40